

Istungidokument

B9-0325/2023

5.7.2023

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

olukorra kohta Liibanonis
(2023/2742(RSP))

Mounir Satouri, Tineke Strik, Nicolae Ștefănuță, Erik Marquardt, Francisco Guerreiro, Margrete Auken, Hannah Neumann, Ignazio Corrao, Jakob G. Dalunde
fraktsiooni Verts/ALE nimel

**Euroopa Parlamendi resolutsioon olukorra kohta Liibanonis
(2023/2742(RSP))**

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Liibanoni kohta,
 - võttes arvesse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingut assotsiatsiooni loomiseks ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Liibanoni Vabariigi vahel¹,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu Liibanoni valimisvaatlusmissiooni 2022. aasta lõpparuannet,
 - võttes arvesse komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Josep Borrelli 1. novembri 2022. aasta avaldust poliitilise olukorra kohta Liibanonis,
 - võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 26. juuli 2022. aasta otsust pikendada sihipäraste sanktsioonide ELi raamistikku ühe aasta võrra,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et Liibanon seisab silmitsi laastava majandus-, finants-, sotsiaal- ja poliitilise kriisiga, mille tagajärjeks on arvukad inimohvrid; arvestades, et riigi SKP on alates 2018. aastast vähenenud peaaegu 40 %, kaotades aastatepikkuse majanduskasvu; arvestades, et Liibanoni nael on alates 2019. aasta lõpust kaotanud 98 % oma väärtusest; arvestades, et enamik Liibanoni elanikkonnast elab nüüd vaesuses ja ametivõimud ei suuda tagada igapäevase elatustasemele, sealhulgas õigust toidule;
- B. arvestades, et Liibanoni kodanikuühiskond on elujõuline ning paljud aktivistid, kogukonnajuhid, teadlased, kunstnikud ja noorterühmitused mobiliseeruvad ning nõuavad muutusi ja reforme kogu riigis;
- C. arvestades, et president Aouni volitused lõppesid 31. oktoobril 2022; arvestades, et 2023. aasta juunis nimetati Najib Mikati kuni uue valitsuse moodustamiseni tagasi vahevalitsuse peaministriks; arvestades, et pärast 12 ebaselget parlamendivalimiste vooru on Liibanoni presidendi ametikoht endiselt täitmata, takistades uue valitsuse moodustamist ja tugevdades poliitilist ummikseisu; arvestades, et Hezbollah'i liit Liibanoni parlamendis on korduvalt blokeerinud parlamendi hääletuse lõpetamise, kõndides pärast esimest vooru välja ja katkestades teise vooru kvoorumi;
- D. arvestades, et 31. maiks 2023 kavandatud kohalikud valimised lükati teist aastat järjest edasi;
- E. arvestades, et Liibanoni keskpanga presidendi Riad Salamehi suhtes on algatatud mitu

¹ ELT L 143, 30.5.2006, lk 2.

- kohtumenetlust nii kodu- kui ka välismaal, sealhulgas kuues Euroopa riigis seoses väidetega, mis hõlmavad pettust, rahapesu ja ebaseaduslikku rikastumist; arvestades, et 2023. aasta mais väljastasid Prantsusmaa ja Saksamaa Liibanoni keskpanga presidendi Riad Salamehi suhtes rahvusvahelised vahistamismäärused; arvestades, et kohtudelegatsioon Prantsusmaa, Saksamaa ja Luksemburgi esindajatega algatas 2023. aasta jaanuaris uurimise Liibanoni keskpanga ja selle presidendi tegevuse kohta; arvestades, et 28. märtsil 2022 kinnitas Eurojust, et Prantsusmaa, Saksamaa ja Luksemburgi ametiasutused on konfiskeerinud hr Salamehi vara ja külmutanud 120 miljoni euro väärtuses varasid; arvestades, et hr Salameh eitab väärtegusid ja keeldub ametist tagasi astumast; arvestades, et hr Salamehi volitused lõpevad 2023. aasta juulis;
- F. arvestades, et peaaegu kolm aastat pärast Beirut sadama plahvatust 2020. aasta augustis ei ole süüdlasi vahistatud, ohvrite perekondadega ei ole peetud dialoogi, ei ole esitatud vabandust ega pakutud hüvitist, samal ajal kui poliitilised osalejad ja Liibanoni kohtud on aktiivselt häirinud kahe järjestikuse juhtiva uurija kohapealseid uurimisi; arvestades, et eeluurimiskohtunik Tarek Bitar on kutsunud kokku arvukalt kõrgeid ametnikke, sealhulgas julgeolekuteenistuste kindraleid, kohtunikke ja endisi ministreid, kellest paljud on lihtsalt keeldunud koostööst; arvestades, et 25. jaanuaril 2023 andis Liibanoni peaprokurör korralduse vabastada kõik katastroofilise plahvatusega seoses kinni peetud kahtlusosalused, minnes uurimisest mööda;
- G. arvestades, et Beirut sadamas 2020. aasta augustis toimunud tohutu plahvatus nõudis 200 inimese elu, vigastas 6000 inimest ja jättis umbes 300 000 inimest kodutuks; arvestades, et 2020. aasta plahvatus oli põhjustatud korruptsiooni ja hooletuse koosmõjust, mille tagajärjel ladustati sadamas ebaseaduslikult 2750 tonni ammooniumnitraati;
- H. arvestades, et 7. märtsil 2023 tegid 38 riiki ÜRO Inimõiguste Nõukogus ühisavalduse, milles mõisteti hukka 2020. aasta augustis Beirut sadama plahvatuse riigisisese uurimise takistamine, kutsudes Liibanoni tungivalt üles võtma vajalikke meetmeid, et kaitsta kohtusüsteemi sõltumatust ja erapooletust ning tagada läbipaistev ja erapooletu uurimine;
- I. arvestades, et 2023. aasta jaanuaris leidis Londoni kõrgem kohus, et keemiatööstusettevõtte Savarto Ltd. vastutab surma, isikukahju ja varalise kahju eest Beirut advokatuuri poolt plahvatusohvrite nimel algatatud kohtuasjas, mis on esimene plahvatusega seotud kohtuotsus;
- J. arvestades, et 15. mail 2022 toimusid Liibanonis 49,2 % valimisaktiivsusega valimised; arvestades, et valimiste tulemusena tuli parlamenti 13 reformimeelset uut parlamendiliiget;
- K. arvestades, et Euroopa Parlamendi 15. mai 2022. aasta Liibanoni parlamendivalimiste vaatlusmissiooni aruandes järeldati, et häälte ostmine ja klientelism moonutasid võrdseid tingimusi, et kampaaniat häirisid hirmutamise ja ebavõrdne meediakajastus, ning et paljudel Liibanoni institutsioonidel ei ole valimistest tulenevate volituste täitmiseks rahalisi vahendeid; arvestades, et aruandes rõhutatakse, et ainult kaheksa 118st nimekirjas olevast naisest valiti parlamenti ning et vaja on reforme soolise

võrdõiguslikkuse ja naiste esindatuse tugevdamiseks kooskõlas Liibanoni rahvusvaheliste kohustustega;

- L. arvestades, et 26. juulil 2022 pikendas Euroopa Ülemkogu Liibanoni olukorra lahendamiseks sihipäraste sanktsioonide raamistikku kuni 31. juulini 2023; arvestades, et selle raamistikuga nähakse ette võimalus kehtestada sanktsioone isikute ja üksuste suhtes, kes vastutavad demokraatia või õigusriigi õõnestamise eest Liibanonis; arvestades, et Euroopa Ülemkogu ei ole veel selle raamistiku alusel isikute või üksuste suhtes sanktsioone kehtestanud;
 - M. arvestades, et valitsuse hinnangul elab Liibanonis ligikaudu 1,5 miljonit pagulast; arvestades, et pagulaste tegelik arv on ebaselge, kuna Liibanoni valitsus peatas 2015. aastal ühepoolselt kõik uued registreerimised; arvestades, et 2021. aasta oktoobris oli ÜRO pagulaste ülemvoliniku juures registreerinud ennast 882 532 pagulast, kellest 851 717 olid süürlased;
 - N. arvestades, et alates 5. aprillist 2023 on Liibanoni relvajõud korraldanud Süüria pagulaste vastu diskrimineerivaid reide kogu riigis; arvestades, et enamik pagulasi peeti kinni ja saadeti välja Süüria ja Liibanoni piirile ning anti Süüria ametivõimudele üle ilma kohtumääruseta, ilma et neile oleks antud võimalust rääkida advokaadi või ÜRO pagulaste ülemvolinikuga ning neil ei olnud õigust vaidlustada nende väljasaatmist; arvestades, et paljud väljasaadetutest olid registreeritud või ÜRO pagulaste ülemvolinikule teada;
 - O. arvestades, et Süüria inimõiguste võrgustiku andmetel on Süüria režiim meelevaldselt vahistanud 2504 Süüriasse alates 2014. aastast tagasi pöördunud pagulast, kellest 987 isikut peetakse jätkuvalt kinni, sealhulgas 764 inimest, keda käsitletakse nüüd kadunuks jääma sunnitudena; arvestades, et Süüria režiim on kurikuulus inimõiguste rikkumiste poolest, nagu süstemaatiline piinamine, seksuaalvägivald ja kadunuks jääma sundimine; arvestades, et Süüria on tagasisaatmiseks endiselt ohtlik, nagu rõhutas ÜRO Süüria küsimuste sõltumatu rahvusvaheline uurimiskomisjon; arvestades, et ELi ühtne seisukoht on jätkuvalt, et pagulaste tagasipöördumist Süüriasse saab julgustada või hõlbustada ainult siis, kui see on turvaline, vabatahtlik ja väärikas;
1. väljendab sügavat muret Liibanoni poliitilise, majandus-, finants- ja sotsiaalkriisi süvenemise pärast, mis põhjustab elanikkonnale jätkuvalt kannatusi; väljendab täielikku toetust kõigile inimestele, keda praegune kriis mõjutab, sealhulgas kõigile 2020. aasta augusti plahvatuse ohvritele ja nende perekondadele;
 2. mõistab hukka asjaolu, et varasemad ja praegused juhid on põhjustanud kriisi pikenemise ja süvenemise ning mõistab kõige karmimalt hukka kriminaalse hooletuse, mis viis Liibanoni rahva katastroofini; kutsub Liibanoni parlamenti, erakondi ja osalejaid üles seadma prioriteediks poliitilise halvatuse lõpetamise riigis, viima lõpule presidendi valimise ja lõpetama valimisprotsessi häirimise; kutsub riigi poliitilisi osalejaid üles alustama sisulist dialoogi, et astuda viivitamata samme oluliste reformide suunas, millega tagatakse korrupsioonivastased meetmed, makromajanduspoliitika, sõltumatu kohtusüsteem ning kaasavamad tervishoiu- ja haridussüsteemid;
 3. mõistab kõige karmimalt hukka asjaolu, et peaaegu kolm aastat pärast Beirut sadama plahvatust Liibanonis hoiduvad poliitilised osalejad jätkuvalt vastutusest ning takistavad

aktiivselt eeluurimiskohtuniku Tarek Bitari tööd tema vastu suunatud kohtuasjade ja füüsiliste ähvardustega ning mitmesuguste puiklemistehnikatega; nõuab tungivalt, et Liibanoni poliitikud ja kohtusüsteemi kõrgemad liikmed, eelkõige peaprokurör Ghassan Oueidat, lõpetaksid viivitamata eeluurimiskohtuniku töö takistamise, lõpetaksid tema vastu suunatud laimukampaania ja teeksid uurimises konstruktiivset koostööd;

4. peab kahetsusväärseks 31. maiks 2023 kavandatud kohalike valimiste edasilükkamist; nõuab tungivalt, et siseministerium ja kohalikud omavalitsused võtaksid kohustuse korraldada järgmise kuue kuu jooksul kohalikud valimised ja jätkaksid vastavalt ettevalmistusi; rõhutab, et valitsus on kohustatud eraldama kohalike valimiste korraldamiseks vajaliku eelarve, kuid kutsub komisjoni ja liikmesriike üles pakkuma sihtotstarbelist valimiste rahastamist;
5. väljendab sügavat muret Liibanoni poliitiliste parteide ja ministrite pagulasvastase retoorika eskaleerumise pärast, mis süüdistab pagulasi süvenevas isetekkelises majanduskriisis;
6. nõuab tungivalt, et Liibanon peataks viivitamata kiirkorras väljasaatmise Süüriasse, millega rikutakse tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, hoiduks diskrimineerivate meetmete kehtestamisest ja Süüria pagulaste vastu suunatud vihkamise õhutamisest;
7. kutsub Euroopa Ülemkogu ja Euroopa välisteenistust üles viivitamata kehtestama sanktsioone Liibanoni poliitilise eliidi üksikute liikmete suhtes, kes aktiivselt takistavad valitsuse moodustamist või kriitilisi reforme või kes on seotud ebaseadusliku rikkumise, ning samuti isikute ja üksuste vastu, kes vastutavad Beirutis plahvatusest tuleneva rahvusvahelise inimõigustealase õiguse ränka rikkumise eest, sealhulgas õigusemõistmise aktiivse takistamise eest;
8. kutsub ELi ja selle liikmesriike üles võtma ÜRO Inimõiguste Nõukogus kiiresti juhtrolli, et tagada resolutsiooni vastuvõtmine, millega luuakse Beirutis plahvatuse uurimiseks rahvusvaheline sõltumatu uurimismissioon, kellele antakse volitused viia läbi plahvatuse ja riigisisese kohtuliku uurimisega seotud inimõiguste rikkumiste ja kuritarvitamiste põhjalik uurimine, ning milles sõnastatakse soovitud meetmete kohta, mida on vaja nende rikkumiste ja kuritarvituste eest vastutavate isikute vastutuselevõtmise tagamiseks, ning et tegeleda nende aluseks olevate süsteemsete puudustega, mis viisid plahvatuseni ja riigisisese uurimise ebaõnnestumiseni;
9. julgustab ELi liikmesriike abistama Beirutis sadamaplahvatuse ohvrite perekondi, et uurida võimalusi esitada hagiid välisriikide kohtutes ning võimalusi esitada süüdistusi poliitikutele, keda süüdistatakse üldise jurisdiktsiooni alla kuuluvates kuritegudes;
10. tunneb heameelt Euroopa õigusdelegatsiooni uurimiste üle Liibanoni keskpanga presidendi tegevuse suhtes ning julgustab ELi liikmesriike tõhustama oma territooriumil asuva Liibanoni ametnike vara uurimist;
11. kordab oma üleskutset komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, Euroopa välisteenistusele ja liikmesriikidele jätkuvalt suunata Liibanoni poliitilisi esindajaid kindlalt vastutuse ja reformide suunas,

näiteks muutes suuremahulise struktuurse toetuse sõltuvaks tegelike muutuste rakendamisest, sealhulgas korrupsioonivastastest meetmetest, läbipaistvatest ja eeskirjadel põhinevatest riigihangetest, makromajanduspoliitikast, sõltumatust kohtusüsteemist ning kaasavamate tervishoiu- ja haridussüsteemidest;

12. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama Liibanonile humanitaarabi andmist, keskendudes põhilistele avalikele teenustele, nagu tervishoid, haridus ja vaeste kogukondade, sealhulgas pagulaste toetamine;
13. kutsub ELi ja selle liikmesriike üles toetama Liibanoni rohujuure tasandi aktiviste ning kodanikuühiskonna osalejaid, kes toetavad alt üles suunatud humanitaar- ja stabiliseerimisalaseid jõupingutusi ning suudavad ellu viia reforme; peab kiiduväärseks kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna algatusi, mille eesmärk on luua kohalikud mehhanismid abi andmiseks, teenuste parandamiseks ning kodanike ja valitsuse õiguste ning kohustuste uuesti määratlemiseks;
14. on seisukohal, et kuigi ELi jätkuv rahaline toetus pagulastele ja vastuvõtivatele kogukondadele on hädavajalik, on vaja palju suuremat pühendumist vastutuse jagamisele ELi liikmesriikide vahel, nagu ümberasustamine, humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise kavad, lihtsustatud perekonna taasühinemine ja paindlikumad viisaeeskirjad, et võimaldada pagulastel taotleda kaitset väljaspool naaberpiirkonda;
15. väljendab muret arvukate ELi rahastatud projektidega seotud juhtimisvigade ja pettuste pärast, mis on tingitud läbipaistvuse, järelevalve, kehvade valiku- ja pakkumiskriteeriumide ning andmete säilitamise puudumisest, näiteks seoses ELi toetusega tahkete jäätmete käitlemisele Liibanonis; kordab oma üleskutset komisjonile suurendada vastutust ja järelevalvet ELi rahastatud projektide üle Liibanonis, sealhulgas üldsuse juurdepääsu kaudu projektide järelevalvele ja hindamisele ning läbipaistva teabevahetuse kaudu vastutuse kohta projektide viivituste või ebaõnnestumiste korral; kutsub Euroopa Kontrollikoda ja Euroopa Pettustevastast Ametit üles kontrollima ja uurima kõiki selliseid halva juhtimise juhtumeid; nõuab, et uuritaks ja kontrollitaks ELis asuvate vahendajate võimalikku osalemist Liibanonist ELi suunduvates ebaseaduslikes rahavoogudes;
16. rõhutab Palestiina pagulaste raskeid tingimusi, vaesust ja tõrjutust Liibanonis, kes oma põhivajaduste ja -teenuste poolest sõltuvad peamiselt ÜRO Palestiina Põgenike Abi- ja Tööorganisatsioonist Lähis-Idas (UNRWA); väljendab muret UNRWA võimaliku võimetuse pärast toetada kõige haavatavamaid, võttes arvesse märkimisväärset rahastamispuudujääki 2023. aasta erakorralises üleskutses;
17. kutsub Euroopa Komisjoni üles suurendama Liibanonis investeringuid taastuvenergiasse, eelkõige päikeseenergiasse, sest see võib aidata kaasa valitsuse põhjustatud elektrikriisi ületamisele, vähendades samal ajal diisलगeneraatorite põhjustatud suurt CO₂ heidet ja õhusaastet;
18. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ÜRO peasekretärile, Araabia Riikide Liiga peasekretärile, Euroopa – Vahemere piirkonna parlamentaarse assamblee presidendile ning Liibanoni valitsusele ja parlamendile.